

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5
ของชุมชนบ้านยู อำเภотаวังผา จังหวัดน่าน

Model of Participation in The Five Precepts Observation
Promotion for Ban Yu Sub-District, Thawangpha District,
Nan Province

Received: January 20, 2023
Revised: March 30, 2023
Accepted: March 31, 2023

พระอธิการยงยุทธ ยุทธธมโม (ปะที)¹ และ วรปรัชญ์ คำพงษ์²
Phra Athikan Yongyuth Yuttathammo (Pathi) and
Worapat Khumpong
(yongyuth02@hotmail.com)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภотаวังผา จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 316 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) 2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนมีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนมีอายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของ

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
Master of Public Administration Program in Public Administration Nan Buddhist College

² สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
Program in Public Administration Nan Buddhist College

ชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5, ชุมชนบ้านยู

Abstract

The objectives of this research article were to study participation level, a comparative study of community participation in the five precepts observation promotion project classified by personal factors and to propose a model for participation in the five precepts observation promotion for Ban Yu Sub-District, thawangpha district, Nan Province. The research was conducted by using mixed method research. The quantitative research used a questionnaire to collect the data from 361 samples and analyzed data by using social science application. The qualitative research was conducted by using in-depth interviews with 10 key informants. The data were analyzed by using descriptive analysis and content analysis. The research findings were as follow; 1. The participation in the five precepts observation promotion by overall was at a moderate level ($\bar{X} = 3.29$) 2. The results comparative study of community participation in the five precepts observation promotion project classified by personal factors it was found that people had different genders and levels of education. Their opinions on participation were not different. The people have different ages, occupations and incomes. There are different opinions on participation. Statistically significant at the 0.05 level. 3. Model for community participation in promoting the 5 Precepts Village Project has 4 aspects: 1) Participation in decision-making 2) Participation in operations 3) Participation 4) Participation in the evaluation

Keywords: Participation, Five Precepts Observation Promotion, Ban Yu Sub-District

บทนำ

ประเทศไทยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาอย่างยาวนาน ดังจะเห็นได้ว่า พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ ล้วนทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยตลอด ซึ่งพุทธศาสนาในประเทศไทย มี 2 นิกายที่สำคัญคือ มหายาน และหินยาน โดยนิกายหินยานได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยตั้งแต่ราว พ.ศ. 200 จวบจนปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาแบบหินยานหรือเถรวาทอย่างมั่นคงและกว้างขวางกลายเป็นรากฐานของวัฒนธรรมแทบทุกด้านจนถึงทุกวันนี้ โดยมีวัดเป็นศาสนสถานที่สำคัญในด้านศาสนพิธี เป็นสถานที่ทางศาสนาที่มีเสนาสนะ และอาคารถาวรวัตถุต่าง ๆ เป็นที่อยู่อาศัย ปฏิบัติธรรมวินัย และประกอบศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ของพุทธศาสนิกชนทุกคนทั้งทางด้านจิตใจและประเพณีนิยม เป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและทางสังคม ตลอดจนเป็นที่พักผ่อนทางจิตวิญญาณ ของผู้คนที่ทุกข์มาสงบใจมาทำบุญ ทำกุศล ฝึกสมาธิ ด้วยเหตุที่คนไทยเมื่อไปตั้งถิ่นฐานและรวมตัวกันเป็นชุมชนขึ้นที่ใด ก็มักมีความจำเป็นที่ต้องมีที่พึ่งทางใจ จึงเกิดการสร้างวัดขึ้นมากมายเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางทางสังคมที่จะขาดไม่ได้ในสังคม (พระมหานุกต์ กิจนทรลักษณ์, 2544)

สังคมไทยปัจจุบัน กำลังเผชิญกับความท้าทายจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ที่ส่งผลอย่างชัดเจนต่อวิถีชีวิต ตลอดจนการให้ความหมายและคุณค่าต่อคำว่า “ความดีและความเจริญ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย ได้ส่งผลต่อการบริโภค แบบแผนการเลี้ยงดูและปฏิสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคมในระดับต่างๆ ให้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มีลักษณะไร้รากฐานทางวัฒนธรรมและชาติโลกทัศน์ทางคุณธรรม จริยธรรมนั้น เป็นส่วนหนึ่งของแก่นแกนปัญหาเชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่ในทุกระดับความสัมพันธ์ของสังคมไทยขณะนี้ ดังนั้นรัฐบาลปัจจุบันจึงให้ความสนใจต่อการปรับทัศนคติด้านการพัฒนาของคนในสังคม รวมทั้งการจัดทำและวัดประเมินผลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อลดอคติของการพัฒนากระแสหลัก เพื่อเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการสร้างสังคมปรองดอง ส่งเสริมแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ คำนึงถึงรากฐานทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการยกระดับมาตรฐานการดำเนินชีวิตให้กับสังคมไทยในอนาคตได้

ดังนั้น เพื่อลดอคติของการพัฒนากระแสหลัก เพื่อเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการสร้างสังคมปรองดอง ส่งเสริมแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติคำนึงถึงรากฐานทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการยกระดับมาตรฐานการดำเนินชีวิตให้กับสังคมไทยในอนาคตได้ภายใต้นโยบายของรัฐบาล โดยรัฐบาลปัจจุบันได้กำหนดนโยบายและแนวทางอย่างชัดเจนในการส่งเสริมการใช้หลักการวิชาการและสนับสนุนบทบาทให้องค์กรทาง

พระพุทธศาสนามีความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม (พระมหา ก้องไพโร สาคโร (เกตุสาคร), 2563)

การนำโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ลงไปยังหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดความปรองดองของประชาชนในชุมชนตามคำริของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าถึงแม้ว่าโดยปรัชญาพื้นฐานของโครงการจะมีความชัดเจนในการนำศีล 5 มาเป็นกฎพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน แต่ก็เกิดปัญหาในการปฏิบัติอันเนื่องจากกลไกที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนมุ่งให้เป็นภารกิจของภาครัฐ แต่รัฐกลับทำงานในวงกว้างในเชิงประชาสัมพันธ์มากกว่า เช่น การแจกคู่มือ และป้ายสัญลักษณ์ของโครงการ เป็นต้น แต่ในขณะที่การสร้างตระหนักรู้ให้คนดำรงตนอยู่ในศีล เป็นเรื่องของ การปรับทัศนคติและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับศีล 5 ภารกิจดังกล่าวจึงสลับกลับไปเป็นหน้าที่ของวัดและเจ้าอาวาสแบบเลี้ยงไม่ได้ ทั้งโดยความเกี่ยวข้องกับโครงการ ทั้งโดยสนองคำริของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า วัดจึงต้องเข้ามารับหน้าที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนโครงการ และดำเนินการไปอย่างไม่มีทิศทางขาดความเป็นเอกภาพ เนื่องจากยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นโครงการแต่ละพื้นที่ ยังไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนร่วมกัน (พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, 2560)

จากที่มาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การสร้างและพัฒนาบทบาทของวัดและองค์กรทางพระพุทธศาสนา เพื่อการจรรโลงคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนส่งเสริมการสร้างสังคมสมานฉันท์และสันติสุขอย่างยั่งยืนนั้น ถือเป็นนวัตกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ควรเรียนรู้และพัฒนาพุทธศาสตร์และกระบวนการเชิงรูปธรรมให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ประกอบกับผู้วิจัยมองเห็นว่าวัดบ้านอยู่เป็นศูนย์รวมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนบ้านอยู่ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีภารกิจในการส่งเสริมให้สังคมมีศีลธรรม และคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์รวมในการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กเยาวชน และประชาชนทุกเพศทุกวัยได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาชีวิต ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเน้นการรณรงค์ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการรักษาศีล 5 ขึ้นในชุมชน เมื่อทุกคนมีศีล 5 ด้วยกัน ประชาชนในชุมชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข มีความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ทำให้สังคมสงบ ร่มเย็น และเกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา นี้จึงเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นเพื่อค้นหารูปแบบหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยการถอดบทเรียนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ และนำผลไปปรับใช้ในการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนโดยขยายผลในพื้นที่นำร่องโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนองนโยบายการสร้างสังคมปรองดองสมานฉันท์และสันติสุขของรัฐบาลและคณะสงฆ์ไทย ที่จะร่วมมือกันพัฒนาชุดความรู้ที่อิงกับการบูรณาการหลักการวิชาการ เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและชุมชนไทย ให้เข้าใจหลักการและวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่าง “อยู่เย็นเป็นสุข” ร่วมกันได้ตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภотаวังผา จังหวัดน่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภотаวังผา จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภотаวังผา จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่บ้านยู ตำบลจอมพระ อำเภотаวังผา จังหวัดน่าน จำนวน 1,495 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 316 คน ได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่อำเภотаวังผา จังหวัดน่าน ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์จำนวน 10 รูปหรือคน เลือกโดยวิธีเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่บ้านยู ตำบลจอมพระ อำเภотаวังผา จังหวัดน่าน จำนวน 316 คน และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured In-depth interview Script) ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้มาจากการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแล้วไป แจกให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้แจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และส่งหนังสืออย่างเป็นทางการ ที่ได้คำรับรองจากผู้อำนวยการหลักสูตร เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหาต่างๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้าและกำหนดวัน เวลาและสถานที่ สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้เครื่องบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพนิ่ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และ LSD และวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม แล้ววนามามาตีความ และเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการอภิปรายผลแบบพรรณนาความ (Descriptive Interpretation)

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า

1. ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 4 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า 1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($t = 0.650$, Sig. = 0.516) 2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยรวมแตกต่างกัน ($F=4.493$, Sig.=0.004) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ($F=1.586$, Sig.=0.192) 4) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยรวมแตกต่างกัน ($F=7.842$, Sig.=0.000) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 5) ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยรวมแตกต่างกัน ($F=2.573$, Sig.=0.038) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยการบูรณาการใช้หลักสารานุกรม 6 มาประยุกต์เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ

3.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการแสดงความคิดเห็น การเสนอปัญหา การวางแผนโครงการกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินการ การเสนอวิธีการทางเลือกและความต้องการ เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ในการดำเนินการและส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

3.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงาน คือ การดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตั้งแต่ขั้นการวางแผน เสนอความคิดเห็นและร่วมดำเนินงาน เพื่อรับรู้ความคืบหน้า ทิศทางการดำเนินงานและสร้างการรับรู้ รวมถึงการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงการประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรม

3.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความยินดีและภูมิใจมีจิตใจที่สงบ ทำให้คนในชุมชนเกิดความสงบสุข เกิดความรักความสามัคคีร่วมกันในหมู่คณะ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และแนะนำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ

3.4 รูปแบบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบผลการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินโครงการ

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน ในภาพรวม พบว่า มีระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งเป็นไปตามเป้าประสงค์การดำเนินตามยุทธศาสตร์โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ในการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาบุคลากร หมู่บ้านและชุมชนในการสนับสนุนการเผยแพร่หลักศีล 5 อย่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุสนธ์ รักษาพล (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของตำบลกุดแวง อำเภอมือทอง จังหวัดเลย” พบว่า ประชาชนมีความเห็นต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของ ตำบลกุดป่อง อำเภอมือทอง จังหวัดเลย โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาส เงินชุกกลิ่น (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การรณรงค์ชุมชนรักษาศีล 5 ของตำบลหัวงม อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย”

พบว่า การรณรงค์การรักษาศีล 5 เป็นหลักธรรมของพระศาสดาที่มีความละเอียดอ่อนยากต่อความเข้าใจแม้แต่ชาวพุทธเองก็เข้าใจได้ยากและปฏิบัติตามไม่ถูกต้องครบถ้วน เพราะฉะนั้นผู้เข้าร่วมโครงการฯ ควรศึกษาให้เข้าใจและฝึกปฏิบัติจริงให้ถูกต้องตามหลักศีล 5 เพื่อเป็นประโยชน์ที่หวังได้ทั้งในชาตินี้ และชาติหน้า และการรักษาศีล 5 จึงมีความจำเป็นในการบริหารจัดการภาครัฐและภาคเอกชนและต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำและผู้บริหารประเทศที่มีคุณธรรมสูงการรักษาศีล 5 เป็นหลักธรรมที่หล่อหลอมจิตใจผู้ปฏิบัติให้เป็นคนดีเหมาะสมสำหรับทุกคนในสังคมและผู้บริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงถาวรตลอดไป

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภอบางพลาย จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนมีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามพุทธธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนมีอายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามพุทธธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพงษ์ศักดิ์ รตนญา โณ (ทองละมุล) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์ อำเภอบางพลาย จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอบางพลาย จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์อำเภอบางพลาย จังหวัดสุพรรณบุรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณี สุขชีวิน และเวชสุวรรณ อาจวิชัย (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านศีล 5 อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านศีล 5 อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ และอาชีพ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

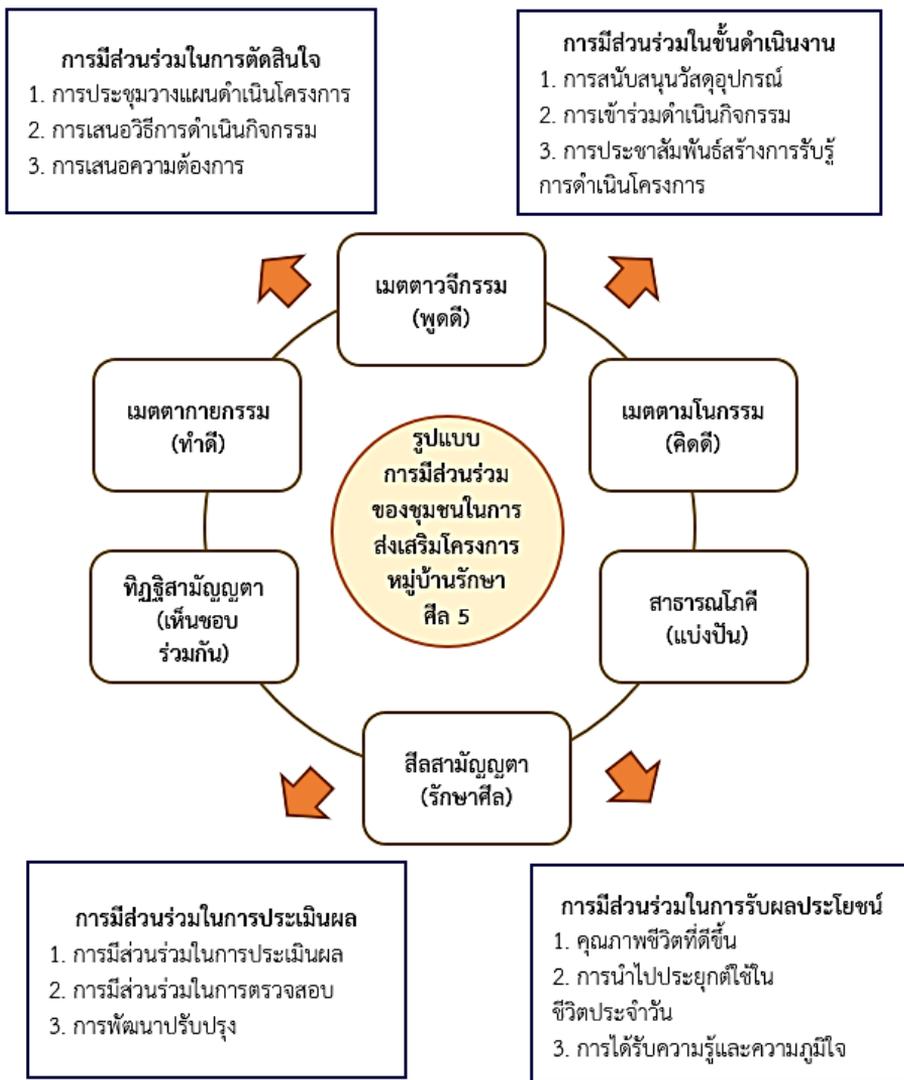
3. รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมต่อมีส่วนร่วมในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 พบว่า เมื่อนำหลักสาราณียธรรม 6 มาบูรณาการกับการมีส่วนร่วม จะได้รูปแบบ ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผน ตั้งแต่กระบวนการแรกเริ่ม จนถึงกระบวนการสิ้นสุดโครงการร่วมกันจนนำไปสู่การดำเนินกิจกรรม 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานในทุกกระบวนการเกิดการประสานความร่วมมือกันในพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ประชาชนในพื้นที่ร่วมรับ

ผลประโยชน์ ทำให้กายสุจริต วาจาสุจริต มโนสุจริต การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข เกิดความรักความสามัคคี และลดปัญหาต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ กระบวนการติดตามผลการดำเนินกิจกรรม และความก้าวหน้าของโครงการ

นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศิษฐ์ ทวีสิงห์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษานโยบายการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า การอยู่ร่วมกันของชุมชนมีความสัมพันธ์เครือข่ายแบบพี่แบบน้อง มีประเพณี วัฒนธรรม ที่สร้างเสริมให้มีความรักความเมตตาต่อกัน ไม่เบียดเบียนกัน มีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิตประจำวันสร้างความปรองดองสมานฉันท์ อยู่ร่วมกัน รู้จักใช้เหตุผล ยับยั้งชั่งใจ พัฒนาชีวิต และการจัดการเพื่อชีวิตที่ดีร่วมกันดำรงตนสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ควรมีการกำหนดเป็นแนวทางการดำเนินงาน บูรณาการร่วมกับการรณรงค์สร้างกระแสอย่างจริงจังต่อเนื่อง ควรยกย่องเชิดชูเกียรติคนที่น่าหลักศีล 5 ไปใช้ในการดำรงชีวิตเป็นต้นแบบคนดี พร้อมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล 5 โดยการปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิและจัดการให้ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจในหลักการ ตลอดจนจนถึงแนวทางการปฏิบัติตามของศีล 5 ให้แก่ประชาชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัย รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภอน้ำวางผา จังหวัดน่าน ได้องค์ความรู้ดังภาพที่ 1 นี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

วงกลมชั้นใน คือ สิ่งที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าประสงค์ไว้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยชื่อว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภอน้ำวางผา จังหวัดน่าน

วงกลมชั้นที่ 2 คือ หลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมที่นำมาบูรณาการไว้เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภอน้ำวางผา จังหวัดน่าน ประกอบด้วย 1) เมตตากายกรรม ทำด้วยความปรารถนาดีต่อกัน 2) เมตตาวชิกรรม พูดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน 3) เมตตามโนกรรม คิดด้วยความปรารถนา

ดีต่อกัน 4) สาธารณโภคิตา กระจายผลประโยชน์ทั่วถึงกัน 5) สีสสามัญญตา เคารพกฎระเบียบและบังคับใช้อย่างเท่าเทียมกัน 6) ทิฏฐิสามัญญตา เคารพความคิดเห็นของกันและกัน

กรอบการมีส่วนร่วม 4 กรอบ คือ กรอบรูปแบบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนบ้านยู อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีดังนี้

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการแสดงความคิดเห็น การเสนอปัญหา การวางแผนโครงการกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินการ การเสนอวิธีการทางเลือก และความต้องการ เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ในการดำเนินการและส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นตอนดำเนินงาน คือ การดำเนินกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตั้งแต่ขั้นการวางแผน เสนอความคิดเห็น และร่วมดำเนินงาน เพื่อรับรู้ความคืบหน้า ทิศทางการดำเนินงาน และสร้างการรับรู้ รวมถึงการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงการประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรม

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความยินดีและภูมิใจมีจิตใจที่สงบ ทำให้คนในชุมชนเกิดความสงบสุข เกิดความรักความสามัคคีร่วมกันในหมู่คณะ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและแนะนำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมโครงการ

4. รูปแบบการมีส่วนร่วมการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบผลการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินโครงการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรนำรูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการรักษาศีล 5 ไปปรับใช้เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมและสร้างองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

1.2 ควรมุ่งเน้นและพัฒนาการปฏิบัติงานแบบบูรณาการตามกระบวนการของหลักสารานุกรมธรรม 6 ในทุกกระบวนการของการส่งเสริมหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อเกิดประโยชน์กับหมู่บ้าน ชุมชนและสังคม

1.3 ควรกำหนดนโยบาย และแนวทางในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาส่งเสริมการ
รักษาศิล 5 เพื่อสร้างความเข้มแข็งและศีลธรรมอันดีตามหลักการทางพระพุทธศาสนา

2. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

2.1 ควรจัดกิจกรรมหรือผู้นำทางศาสนาที่มีวิธีการถ่ายทอดการรักษาศิล 5 ให้
ความรู้ในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

2.2 ควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีการเรียนรู้พระพุทธศาสนาผ่านกิจกรรมวัน
สำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมวิถีไทยวิถีพุทธ เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองที่
สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

2.3 ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมวันสำคัญ
ทางพระพุทธศาสนาและนำหลักการของศิล 5 ไปบูรณาการและประยุกต์ใช้เพื่อรักษาความเป็น
พุทธมามกะ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการรักษาศิล 5 ของ
ประชาชนในระดับอำเภอหรือในระดับจังหวัด เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายตามบริบท
ของพื้นที่

3.2 ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์รักษาศิล 5 ในพื้นที่ที่
ได้ดำเนินโครงการโดยมีการกำหนดรูปแบบการติดตามผลอย่างเป็นระบบ ให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่
แท้จริง โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพ

3.3 ควรศึกษาการบูรณาการการรักษาศิล 5 อย่างมีส่วนร่วมในหน่วยงานทั้ง
ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่องค์กรสร้างบรรทัดฐานค่านิยมวิถีไทย
วิถีพุทธสู่ความสำเร็จตามปัจจัยตัวชี้วัด หลักประกันทางพระพุทธศาสนา

รายการอ้างอิง

- กัญมาส เงินชุกกลิ่น. (2563). *การศึกษาการรณรงค์ชุมชนรักษาศิล 5 ของตำบลห้วยม อำเภอบาง
จังหวัดเชียงราย* (สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
สยาม. กรุงเทพฯ.
- กัลยาณี สุกชีวิน และ เวชสุวรรณ อาจิวชัย. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนาหมู่บ้านศิล 5 อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารรัฐศาสตร์สาส์น
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 1(1), 1-11.
- นุสนธ์ รักษาพล (2564). การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศิล 5 ของตำบลกุดแอง อำเภอบ
เมือง จังหวัดเลย. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 2(4), 1-12.

- พระมหาก้องไพร สาคโร (เกตุสาคร). (2563). แนวทางการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานี (ดุชนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาบุญเลิศ อินทปถโญ. (2560). หมู่บ้านรักษาศีล 5 : รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคมไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 435-448.
- พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์. (2544). ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดมหาสารคาม (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- วิศิษฐ์ ทวีสิงห์. (2560). แนวทางการส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลบ้านเหล่าอำเภอมะนังจังหวัดพะเยา (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาพงษ์ศักดิ์ รตนญาโณ (ทองละมุล). (2561). การบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.